

GHID PRIVIND PROPRIETATEA INTELECTUALĂ

**INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETARE - DEZVOLTARE
ÎN INFORMATICĂ - ICI BUCUREȘTI**

CE REPREZINTĂ PROPRIETATEA INTELECTUALĂ?

Proprietatea intelectuală se referă la orice produs al creației intelectuale, o idee, invenție, expresie, metodă de afaceri, proces tehnologic sau formulă (matematică, chimică etc.). Proprietatea intelectuală poate fi protejată, conform legislației în vigoare, prin brevet de invenție sau marcă de desen industrial pentru invenții, ori prin dreptul de autor pentru software sau lucrări științifice (o idee se poate proteja prin drepturi de proprietate intelectuală).

Proprietatea intelectuală este constituită dintr-un cadru de drepturi acordate titularilor, care sunt asociate cu lucrări intelectuale, producții ale intelectului – cel mai adesea intangibile – pentru care expresiilor concrete sau ideilor fundamentale li se atribuie temporar o protecție legală împotriva utilizării neautorizate de către terți.

Proprietatea intelectuală este clasificată în două domenii de bază:

- Dreptul de autor și drepturile conexe
- Proprietatea industrială

Dreptul de autor și drepturile conexe cuprind drepturile referitoare la:

- Operele literare, artistice și științifice;
- Interpretările artiștilor interpreți și execuțiile artiștilor executanți;
- Fonogramele și emisiunile de radiodifuziune;

Proprietatea industrială cuprinde drepturile referitoare la:

- Brevetele de invenție;
- Modelele de utilitate;
- Desenele și modelele industriale;
- Mărcile de fabrică, de comerț și de serviciu, precum și numele comerciale și denumirile comerciale;
- Indicațiile de proveniență, denumirile de origine și indicațiile geografice;
- Protecția împotriva concurenței neloiale.

Programele de calculator sunt asimilate unor opere literare iar bazele de date sunt considerate ca fiind opere derivate și, în consecință, ambele categorii de creații sunt protejate prin dreptul de autor.

PROTEJAREA CREAȚIILOR INTELECTUALE

În urma activității de cercetare-dezvoltare rezultă soluții tehnice inovatoare, creații estetice, noi imagini sau nume pentru produsele și serviciile dezvoltate în cadrul organizației sau pentru aceasta. Creația intelectuală, indiferent de tipul proiectului și de specificul activităților organizației, fie că are un caracter tehnic sau artistic, fie că este în scopuri comerciale sau nu, trebuie să fie protejată și poate face obiectul uneia sau a mai multor forme de protecție. Proprietatea intelectuală este utilizată pentru a proteja creațiile intelectuale. Protecția proprietății intelectuale reprezintă o modalitate de recunoaștere a eforturilor creative ale cercetătorilor, inginerilor de dezvoltare tehnologică, proiectanților, inventatorilor și altor creatori și, care odată protejate din punct de vedere juridic, asigură acestora dreptul de a-și difuza creațiile în societate, de a le exploata pentru o perioadă determinată de timp.

Protecția creațiilor prin drepturile de proprietate intelectuală asigură:

- Cadrul și mijloacele legale de acțiune împotriva persoanelor care contrafac și piratează creațiile și împotriva practicilor neloiale;
- Crearea de valoare adăugată – gestiunea unui portofoliu de brevete, modele de utilitate, mărci comerciale, desene și modele, programe de calculator ori baze de date, contribuie la consolidarea patrimoniului organizației, și poate fi o sursă de venituri tangibile (provenite din vânzarea de brevete de invenție ori mărci sau acordarea de licențe de exploatare);
- Punerea în valoare a creațiilor – factor de recunoaștere, proprietatea intelectuală este un mod sigur de a pune în valoare creațiile rezultate din activitatea de cercetare și de a asigura cercetătorilor o bună reputație, contribuind în mod direct la consolidarea legăturilor cu industria și la valorificarea rezultatelor cercetării;
- Stimularea creativității și a activității inovative – proprietatea intelectuală permite evaluarea caracterului inovator al unei creații și încurajează identificarea soluțiilor mai creative;
- Creșterea credibilității – solicitând protecție prin titlurile de proprietate industrială sau revendicând dreptul de autor, se asigură o mai mare credibilitate în relația cu partenerii industriali, economici și financiari;
- Penetrarea pe alte piețe – prin protejarea creației în străinătate, se deschid noi piețe de exploatare a produselor și noi oportunități de colaborare cu parteneri străini.

În funcție de natura activității de cercetare-dezvoltare rezultatele cercetării se pot proteja astfel:

- Produse și procese inovative pot fi protejate prin brevete de invenție, iar produsele inovative - prin modele de utilitate;
- Noile soiuri de plante - prin înregistrarea ca brevet de soi de plantă;
- Design-urile creative, inclusiv design-uri de textile ori interfețele grafice utilizator - prin înregistrarea ca design;
- Brandurile - prin înregistrarea ca marcă;
- Microcipurile - prin înregistrarea topografiilor de produse semiconductoare și/sau protecția ca design înregistrat;
- Denumirile de produse de o anumită calitate sau reputație, atribuite originii geografice - prin înregistrarea indicației geografice;
- Secretele comerciale - prin protecția informațiilor secrete de valoare comercială;
- Operele culturale, artistice și literare care includ, programele de calculator și bazele de date - prin dreptul de autor și drepturile conexe.

Trebuie avut în vedere că aceleași caracteristici ale unui produs pot fi protejate în diferite moduri dacă sunt îndeplinite anumite condiții: de exemplu, o nouă formă pentru un produs poate fi protejată ca un secret comercial până la lansarea produsului, caracteristicile funcționale ale produsului pot fi protejate prin brevet(e), caracteristicile estetice prin design înregistrat și/sau drepturi de autor, iar sigla ori denumirea produsului ca o marcă comercială înregistrată.

CE TREBUIE SĂ CUNOAȘTEM ÎN LEGĂTURĂ CU PROTECȚIA PROPRIETĂȚII INTELCTUALE:

1. Protecția proprietății intelectuale nu este universală, ci este teritorială și deci valabilă numai acolo unde s-a solicitat și acordat, ori în cazul dreptului de autor, unde se obține protecție în baza legii; de asemenea, este temporală, astfel că, de regulă, durează un anumit număr de ani, conform legislației particulare care guvernează respectivul drept de proprietate intelectuală;
2. Legislația și procedurile în materie de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală nu sunt aceleași (nici chiar armonizate) în întreaga lume; totuși, la nivelul Uniunii Europene există o politică armonizată în domeniu, și chiar unitară pentru o serie de drepturi de proprietate intelectuală;
3. Un brevet, marcă sau design obținut într-o țară nu poate conduce în mod automat și la acordarea protecției în altă țară;
4. Protecția obținută în România nu se extinde automat în Uniunea Europeană, chiar dacă este stat membru;
5. Sistemele de protecție regionale sau internaționale trebuie să fie utilizate dacă există interesul unor afaceri de natură industrială și comercială în statele respective;
6. Solicitarea protecției în străinătate trebuie făcută, de regulă, cu beneficiul priorității (stabilită prin Convenția de la Paris privind protecția proprietății industriale) de 12 luni pentru brevete sau 6 luni pentru modele industriale, mărci și design, obținută pe baza unei prime cereri depuse la OSIM;
7. Divulgarea timpurie a informațiilor, în special a celor de natură tehnică și tehnologică, fără depunerea prealabilă a cererii de protecție sau fără un acord de non-divulgare trebuie evitată;
8. Încălcarea neautorizată a drepturilor de proprietate intelectuală ale terților trebuie evitată, pentru că poate conduce la cazuri grave și cu repercusiuni negative majore, de contrafacere și piraterie;
9. Nedefinirea problemelor legate de drepturile de proprietate intelectuală în mod corespunzător, atunci când se externalizează producția, trebuie evitată;
10. Licențierea unui produs ori a unei tehnologii într-o piață, în cazul în care invenția sau design-ul nu sunt protejate, trebuie evitată;
11. Demararea unei activități de cercetare aplicativă trebuie realizată prin consultarea stadiului tehnicii dat de literatura de brevet, ca sursă tehnologică majoră.

ELEMENTE DE BAZĂ DESPRE BREVETELE DE INVENȚIE

Ce este brevetul de invenție?

Brevetul de invenție este un titlu de proprietate industrială pentru protecția invențiilor. Invențiile brevetabile reprezintă soluții tehnice la probleme tehnice asupra modului cum funcționează produsele, ce acțiuni realizează, cum le realizează, din ce sunt și cum sunt alcătuite, cum sunt fabricate.

În consecință, brevetul de invenție poate avea ca obiect un produs, un procedeu sau o metodă.

Pentru a fi brevetabilă, o invenție trebuie:

- să aibă caracter tehnic;
- să fie nouă;
- să se bazeze pe o activitate inventivă, adică să nu rezulte ca fiind evidentă, în raport cu stadiul cunoscut al tehnicii în domeniul respectiv;
- să poată fi aplicabilă industrial, adică să poată fi utilizată în industrie (inclusiv în agricultură sau în afaceri).

Pentru a avea caracter tehnic, o invenție trebuie să aibă cel puțin o caracteristică tehnică esențială, adică să aducă o contribuție la stadiul tehnicii într-un domeniu care nu este exclus de la brevetare, care poate fi identificată într-o problemă tehnică de rezolvat, în mijloacele tehnice care constituie soluția la problema de rezolvat ori în efectele tehnice obținute prin soluție.

Cum se obține un brevet de invenție la OSIM?

Brevetarea unei invenții la OSIM se face printr-o procedură complexă, care durează în medie trei ani și are următoarele faze:

- depunerea cererii de brevet de invenție naționale;
- examinarea preliminară, privind constituirea depozitului național reglementar și existența "la prima vedere", a unei invenții care nu este exclusă sau exceptată de la brevetare;
- publicarea cererii de brevet la 18 luni de la data de depozit sau de prioritate;
- întocmirea, la cererea solicitantului, a unui raport de documentare, însoțit, după caz, de o opinie scrisă privind brevetabilitatea;
- publicarea raportului de documentare odată cu cererea sau, după caz, ulterior;
- examinarea de fond la OSIM privind dezvăluirea invenției și îndeplinirea condițiilor de brevetabilitate precizate;
- luarea unei hotărâri de către comisia de examinare, privind acordarea brevetului sau respingerea cererii de brevet;
- publicarea hotărârii de acordare sau de respingere a cererii în Buletinul Oficial de Proprietate Industrială (BOPI) – secțiunea invenții;
- înscrierea brevetului în Registrul Național al Brevetelor (RNB) și eliberarea brevetului de invenție.

Cui aparține brevetul pentru o invenție creată în cadrul unui contract de cercetare?

Invențiile create în cadrul unui contract de cercetare se încadrează în categoria invențiilor de serviciu.

Potrivit prevederilor Legii nr. 83/2014 privind invențiile de serviciu, acestea pot fi realizate în următoarele condiții:

- invenții ce au rezultat din exercitarea atribuțiilor de serviciu ale inventatorului, încredințate în mod expres în cadrul contractului individual de muncă și în fișa postului sau stabilite prin alte acte obligatorii pentru inventator, care prevăd o misiune inventivă;
- invențiile s-au obținut pe durata contractului individual de muncă, precum și pe o perioadă de maximum 2 ani de la încetarea acestui caz, prin cunoașterea sau utilizarea experienței angajatorului, prin folosirea mijloacelor materiale ale angajatorului, ca urmare a pregătirii și formării profesionale dobândite de inventatorul salariat prin grija și pe cheltuiala angajatorului, ori prin utilizarea unor informații rezultate din activitatea angajatorului sau puse la dispoziție de acesta.

Competența de a decide cu privire la încadrarea sau nu a unei invenții realizate de către un salariat în categoria invențiilor de serviciu și cu privire la tipul invenției de serviciu, revine angajatorului.

Salariatul care creează o invenție are obligația să comunice de îndată angajatorului prezentarea invenției, în care să descrie soluția problemei rezolvate cu date suficient de clare pentru a defini invenția și condițiile în care invenția a fost creată.

În termenul legal de 4 luni de la primirea comunicării, angajatorul înștiințează inventatorul salariat asupra încadrării invenției în categoria invențiilor de serviciu și dacă revendică dreptul asupra acesteia. Inventatorul poate contesta modul de încadrare a invenției sale de către angajator, în termen de 4 luni.

Dreptul de invenție este prevăzut în art. 5 din Legea nr. 83/2014, astfel:

- dreptul asupra invențiilor realizate în baza unei misiuni inventive, aparține în orice condiții angajatorului dacă acesta este persoană de drept privat și are în obiectul de activitate cercetarea-dezvoltarea, iar dacă angajatorul este persoană de drept public și are în obiectul de activitate cercetarea-dezvoltarea, dreptul aparține angajatorului, dacă nu există o prevedere contractuală contrară.
- dreptul asupra invențiilor obținute pe durata contractului individual de muncă, precum și pe o perioadă de maximum 2 ani de la încetarea acestuia, după caz, prin cunoașterea sau utilizarea experienței angajatorului, prin folosirea mijloacelor materiale ale angajatorului, ca urmare a pregătirii și formării profesionale dobândite de inventatorul salariat prin grija și pe cheltuiala angajatorului, ori prin utilizarea unor informații rezultate din activitatea angajatorului sau puse la dispoziție de acesta, aparține inventatorului salariat, dacă angajatorul nu revendică invenția în condițiile prevăzute de lege.
- dreptul asupra invențiilor create de salariați care nu se încadrează în niciuna dintre situațiile anterioare aparține inventatorului salariat.

Pentru invențiile de serviciu realizate pe durata contractului individual de muncă (fără existența unei misiuni inventive exprese) care au fost revendicate de către angajator, inventatorul salariat are dreptul la o remunerație stabilită de către angajator, în condițiile prevăzute de lege.

În cazul în care dreptul asupra invenției de serviciu aparține angajatorului, acesta este îndreptățit să depună o cerere de brevet de invenție sau de înregistrare a unui model de utilitate în România și/sau în alte state, cu revendicarea dreptului de prioritate în România.

Inventatorul salariat și angajatorul au obligația să se informeze reciproc, în scris, asupra depunerii unei cereri de brevet de invenție sau de înregistrare a unui model de utilitate. După depunerea cererii de protecție pentru invenția de serviciu, angajatorul înștiințează inventatorul salariat în legătură cu derularea procedurilor de obținere a protecției. La cererea angajatorului, inventatorul salariat îi acordă acestuia asistență pentru obținerea protecției și a valorificării invenției.

Cât durează protecția prin brevet?

Durata brevetului de invenție este de 20 ani începând cu data de depozit, în condițiile în care titularul achită taxele anuale de menținere în vigoare, în caz contrar titularul brevetului decade din drepturile conferite prin brevet.

Care este legătura dintre brevetul de invenție și transferul tehnologic?

Transferul tehnologic presupune în general interesul unei persoane pentru achiziționarea unei tehnologii noi care să o aducă în stadiul de a produce sau utiliza produse sau procese la un nivel competitiv pe plan național și internațional. În aceste condiții, transferul tehnologic trebuie în general să aibă la bază (și) un contract de licență, exclusivă sau neexclusivă ori o cesiune de brevet având ca obiect produsul și/sau procesul de fabricație a căror tehnologie se transferă.

ELEMENTE DE BAZĂ DESPRE PROTECȚIA PROGRAMELOR DE CALCULATOR ȘI BAZELOR DE DATE

Cum se protejează programele de calculator?

În mod generic, orice program de calculator este asimilat unei opere literare și, în consecință, se protejează prin dreptul de autor. Totuși, deoarece adesea unui program de calculator i se poate pune în evidență și un caracter tehnic: de exemplu un program de conducere a unui proces tehnologic, un program de compresie - decompresie date, program de optimizare a transferului de fișiere etc., acestea pot fi considerate și descrise și sub forma unor invenții în legătură cu programele de calculator, și trebuie protejate și ca brevet.

În aceste situații dubla protecție:

- nu este interzisă de lege;
- este complementară, deoarece prin dreptul de autor se protejează doar expresia, în orice limbaj, a programului, în timp ce brevetul de invenție protejează tocmai soluția tehnică a metodei de lucru, principiului de lucru, prin aplicarea sa într-un domeniu tehnologic, care a stat la baza creării programului;
- este recomandată deoarece asigură cea mai largă protecție posibilă îmbinând avantajele ambelor forme de protecție a proprietății intelectuale;
- deoarece protecția prin drept de autor se face prin efectul legii fără îndeplinirea vreunei formalități procedurale legate de obținerea protecției, creatorul de soft are de îndeplinit doar o singură procedură legată de brevetarea invenției în legătură cu programele de calculator.

Protecția prin drept de autor

Deși protecția se obține în baza legii din momentul creării sale și fără îndeplinirea unor proceduri administrative, totuși programele de calculator trebuie să fie înscrise în "Registrul național programelor de calculator" gestionat de Oficiul Român pentru Drepturile de Autor. Aceasta nu este o condiție de dobândire a protecției, ci o condiție de comercializare a programelor pe teritoriul României. Înregistrarea sau, după caz, înscrierea în Registrul național este obligatorie pentru:

a. persoanele fizice autorizate și persoanele juridice care, în legătură cu programele de calculator, desfășoară pe teritoriul României oricare din activitățile listate mai jos:

- producere;
- import;
- distribuire;
- închiriere;
- comercializare.

b. programele de calculator:

- produse în România și comercializate de comercianți autorizați;
- importate în România și comercializate de către comercianți specializați;

Cererea tip, trebuie însoțită de depunerea următoarelor documente:

- a.** pentru persoanele fizice sau juridice care produc programe de calculator în vederea comercializării pe teritoriul României:
 - un exemplar al programului de calculator, în forma în care acesta este produs în vederea comercializării;
 - copia contractului de licență acordată pe teritoriul României utilizatorilor programului;
 - înscrisul doveditor al acordului titularului dreptului de autor asupra programului de calculator sau declarația pe propria răspundere din partea autorului programului de calculator;
- b.** pentru persoanele fizice sau juridice care importă programe de calculator în vederea introducerii în circuitul comercial:
 - copia legalizată a înscrisului doveditor al acordului titularului dreptului de autor asupra programului de calculator pentru activitățile de distribuire, comercializare și închiriere;
- c.** pentru persoanele fizice sau juridice care distribuie și/sau comercializează programe de calculator:
 - înscrisul doveditor al acordului titularului dreptului de autor asupra programului de calculator pentru activitatea de distribuire și/sau comercializare;
- d.** pentru persoanele fizice sau juridice care închiriază programe de calculator în cadrul unor săli de acces la internet sau al unor săli de jocuri care utilizează programe de calculator:
 - copia înscrisului doveditor al acordului titularului dreptului de autor asupra programului de calculator pentru activitățile de închiriere a programului de calculator.

Autorul unui program de calculator are următoarele drepturi de autor:

- a.** reproducerea permanentă sau temporară a unui program de calculator, integral sau parțial, prin orice mijloc și sub orice formă, inclusiv în cazul în care reproducerea este determinată de instalarea, stocarea, rularea sau executarea, afișarea sau transmiterea în rețea;
- b.** traducerea, adaptarea, aranjarea și orice alte transformări aduse unui program, precum și reproducerea rezultatului acestor operațiuni fără prejudicierea drepturilor persoanelor care transformă programul de calculator;
- c.** orice formă de distribuire către public, incluzând închirierea originalului programului sau a unor copii ale acestuia.

Sunt exceptate de la drepturile exclusive, următoarele acte legate de exploatarea programului:

- utilizarea programului și corectarea erorilor;
- realizarea unor copii de rezervă;
- observarea, studierea și testarea programului pentru înțelegerea modului în care acesta lucrează;
- decompilarea programului în vederea ingineriei inverse.

Protecția programelor de calculator are o durată similară unei opere literare și anume pe tot timpul vieții autorului iar după moartea sa, se transmite prin moștenire, potrivit legislației civile, pe o perioadă de 70 de ani. Termenul de 70 de ani se calculează începând cu data de 1 ianuarie a anului următor morții autorului. Termenul nu este prelungit de eventuale modificări neesențiale ori de corecturi aduse programului.

Protecția prin brevet

Invenția în legătură cu softul poate fi revendicată atât ca metodă sau procedeu pentru realizarea unui obiectiv tehnic de manieră asistată de calculator, cât și/sau produs program pentru realizarea metodei sau procedurii în speță.

Titularul unui brevet de invenție în legătură cu softul, are următoarele drepturi exclusive:

- folosirea procedurii/metodei - pentru procedeu/metoda realizată cu ajutorul calculatorului;
- comercializarea, oferirea spre vânzare, folosirea, importul sau stocarea în vederea comercializării, oferirii spre vânzare sau folosirii – pentru produsul program care implementează procedeu/ metoda.

Protecția bazelor de date

Baza de date se definește ca o culegere de opere independente, de date sau de alte elemente, protejate ori nu prin drept de autor sau conex, dispuse într-o modalitate sistemică ori metodică, și în mod individual accesibile prin mijloace electronice sau printr-o altă modalitate.

În România, producătorii de baze de date sunt protejați în cadrul legii dreptului de autor prin două forme specifice:

- protecția prin drept de autor, prin asimilarea bazei de date cu o operă derivată;
- protecția printr-un drept sui-generis.

Cele două forme nu sunt alternative, ci sinergice, și pot fi invocate în combinație, în funcție de situația concretă întâlnită.

Protecția prin dreptul de autor

Condiția de protecție prin drept de autor este originalitatea bazei de date sau cu alte cuvinte faptul că, din motive de selecție sau aranjament al conținutului, baza de date constituie propria creație intelectuală a autorului. Autorul unei baze de date are dreptul să desfășoare, să autorizeze sau să interzică actele de:

- a. reproducere temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în tot sau în parte;
- b. traducere, adaptare, aranjament sau orice altă modificare;
- c. distribuție, în orice formă, către public, a bazei de date sau a unor copii;
- d. comunicare, vizualizare sau interpretare, către public, în orice formă;
- e. reproducere, distribuție, comunicare, vizualizare ori rezultatelor actelor de la punctul b).

Prin includerea bazei de date în categoria operelor derivate, durata protecției este pe tot timpul vieții autorului și încă 70 de ani după moartea acestuia, dreptul de autor fiind transmis prin moștenire, potrivit legislației civile.

Protecția sui-generis

Prin dreptul sui-generis se protejează conținutul bazei de date, independent de faptul dacă în dispunerea datelor în bază poate fi pusă sau nu în evidență un element de creativitate, cu condiția să fi fost o investiție substanțială în obținerea, verificarea sau prezentarea materialului.

Spre deosebire de protecția prin dreptul de autor, protecția bazelor de date printr-un drept generis aparține și este exercitată de cel care a realizat baza de date. Prin protecția sui-generis realizatorul de baze de date dobândește dreptul exclusiv de a autoriza și de a interzice extragerea și/sau reutilizarea totalității sau a unei părți substanțiale a bazei de date, evaluată calitativ și/sau cantitativ.

Exceptarea de la exercitarea dreptului exclusiv are loc pentru două situații:

- lipsa unui scop comercial în utilizare;
- urgență națională sau derularea unor proceduri administrative ori judiciare.

ELEMENTE DE BAZĂ DESPRE SECRETUL COMERCIAL ÎN POLITICA DE INOVARE A UNEI FIRME

Ce sunt secretele comerciale?

Fără a fi propriu-zis un obiect distinct al proprietății intelectuale, secretul comercial este totuși o formă de protecție a unor informații specifice firmei, deci de natură intelectuală, care, dacă ar ajunge în mâna concurenței ar putea periclită avantajul pe care firma îl are prin deținerea sa.

Orice informație confidențială care conferă unei întreprinderi un avantaj competițional poate fi considerată secret comercial.

Utilizarea neautorizată a acestor informații de către alte persoane decât proprietarul, sunt considerate ca practică neloială și încălcare a secretului comercial.

În funcție de sistemul legislativ, protejarea secretelor comerciale formează o parte a conceptului general al protecției împotriva competiției neloiale sau se bazează pe prevederi specifice privind protejarea informațiilor confidențiale.

Secretele comerciale se referă în principal la:

- procese de fabricație, tehnici și know-how;
- colecții de date (de ex: liste de clienți);
- schițe, desene, planuri, hărți;
- algoritmi, procese care sunt puse în aplicare de programe de calculator și programe de calculator în sine;

- formule pentru realizarea de produse;
- strategii de afaceri, planuri de afaceri, planuri de export, planuri de marketing;
- informații financiare;
- înregistrări de personal;
- manuale;
- ingrediente;
- informații despre activitățile de cercetare și dezvoltare.

Protecția secretelor comerciale

Spre deosebire de brevetele de invenție sau modelele de utilitate, secretele comerciale sunt protejate fără înregistrare, deci fără nicio formalitate procedurală, la o autoritate de stat ca OSIM sau ORDA. Ca urmare, secretul comercial este un atribut al politicii și strategiei de organizație și, în consecință poate fi protejat pentru o perioadă de timp nelimitată sau atât timp cât informațiile rămân confidențiale. Din aceste motive, protecția secretelor comerciale poate să apară ca fiind atractivă în mod particular pentru IMM-uri.

Pentru a fi caracterizată ca secret comercial, o informație trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele cerințe:

- sunt secrete - în sensul că nu sunt, ca întreg sau astfel cum se prezintă sau se articulează elementele acestora, cunoscute la nivel general sau ușor accesibile persoanelor din cercurile care se ocupă, în mod normal, de tipul de informații în cauză;
- au valoare comercială prin faptul că sunt secrete;
- au făcut obiectul unor măsuri rezonabile, în circumstanțele date, luate de către persoana care deține în mod legal controlul asupra informațiilor respective, pentru a fi păstrate secrete.

Deținătorul secretului comercial este orice persoană fizică sau juridică care deține controlul legal asupra unui secret comercial.

Când se recomandă protejarea informațiilor ca secret comercial?

Pe lângă secretele comerciale de natură economică, administrativă și strategică amintite, există două tipuri de secrete comerciale legate de invenții tehnice care pot fi puse în evidență, și anume:

- secrete comerciale care se referă la invenții având ca obiect produse sau procese de fabricație care nu îndeplinesc criteriile de brevetabilitate și, prin urmare, nu pot fi protejate decât ca secrete comerciale;
- invenții care în cazul solicitării protecției ar îndeplini condițiile de brevetabilitate și, prin urmare, ar putea fi protejate de brevete, dar organizația decide, pe linie managerială, să le păstreze ca secret comercial.

Utilizarea sau divulgarea unui secret comercial este considerată ilegală ori de câte ori este săvârșită, fără consimțământul deținătorului secretului comercial, de către o persoană care:

- a dobândit secretul comercial în mod ilegal;
- încalcă un acord de confidențialitate sau orice altă obligație de a nu divulga secretul comercial;
- încalcă o obligație contractuală sau de altă natură care limitează utilizarea comercială.

TRANSFER TEHNOLOGIC (de cunoștințe / de tehnologie)

O tehnologie nouă dezvoltată de o firmă este însoțită în mod normal de protecția tuturor drepturilor de proprietate intelectuală care o definesc:

- tehnologia în sine, prin brevet;
- numele acesteia, prin marcă înregistrată;
- aspectul produsului obținut prin noua tehnologie, inclusiv ambalajul său, prin design înregistrat;
- programul de calculator cu ajutorul căruia s-a proiectat un produs sau este condus procesul tehnologic, prin drept de autor și/sau prin brevet de invenție;
- baza de date aferentă tehnologiei, prin drept de autor și/sau drept sui-generis.

Acorduri contractuale în transferul de tehnologie

Un transfer de tehnologie are loc, în general, printr-o relație juridică prin care proprietarul unei tehnologii protejate prin unul sau mai multe drepturi de proprietate intelectuală, în particular, brevet de invenție sau al unui know-how, vinde tehnologia sau acordă o licență de utilizare a respectivei tehnologii sau know-how, unei alte persoane fizice sau juridice.

Aceste relații sunt de natură contractuală, lucru care înseamnă că cel care transferă tehnologia permite transferul și cel care o primește acceptă să primească drepturile, permisiunea sau know-how-ul în discuție.

Transferul de tehnologie bazat pe transmiterea directă a drepturilor de proprietate intelectuală

- contractul de cesiune parțială sau totală a drepturilor de proprietate intelectuală** - contract ce are ca obiect vânzarea de către proprietar (cedent) a unei părți sau a tuturor drepturilor exclusive ale invenției brevetate ori altor drepturi de proprietate intelectuală și achiziționarea acestor drepturi de către o altă persoană fizică sau juridică (cesionar). În cadrul cesiunii parțiale, de exemplu, un titular de brevet cedează tehnologia de fabricație, dar își menține dreptul de utilizare și vânzare a produsului rezultat ca urmare a aplicării tehnologiei brevetate.
- contractul de licență exclusivă sau neexclusivă a drepturilor de proprietate intelectuală** - contract ce are ca obiect transmiterea dreptului de utilizare acordat de către proprietarul unei invenții brevetate ori al unui alt drept de proprietate intelectuală (licențiator), unei persoane fizice sau juridice (licențiat) să efectueze, în aria acoperită și pe toată durata de valabilitate a brevetului ori respectivului drept de proprietate intelectuală ori pe o durată limitată, una sau mai multe acțiuni ce fac obiectul drepturilor exclusive.
- contractul de know-how** - know-how-ul se referă în general la cunoașterea modului de a face ceva, la experiența dobândită într-un anumit domeniu și suplimentează informația conținută în brevetul de invenție care a constituit obiectul unui transfer de drepturi, pentru a permite persoanei care achiziționează o tehnologie cunoașterea unor detalii specifice legate de tehnologie; poate fi comunicat într-o formă tangibilă, prin documente, fotografii, planuri, schițe și medii de stocare în cazul computerelor etc..

PREVEDERI DE BAZĂ PRIVIND PROPRIETATEA INTELECTUALĂ ÎN CONTRACTELE DE CERCETARE-DEZVOLTARE

De regulă, proiectele de cercetare-dezvoltare se inițiază prin depunerea și aprobare unei propuneri de finanțare din partea unei entități sau unui consorțiu de entități capabile să presteze activitatea de cercetare-dezvoltare și care, pentru finanțarea acordată în baza contractului încheiat, se angajează să obțină rezultatele definite în tema aprobată.

Din acest motiv, atât între entitățile participante la consorțiu, cât și între finanțator și consorțiu trebuie să fie definite relații clare cu privire la:

- confidențialitatea informațiilor în legătură cu drepturile de proprietate intelectuală;
- structura rezultatelor, beneficiul asociat acestora, inclusiv drepturile de proprietate intelectuală ce urmează a fi obținute.

Confidențialitatea informațiilor care constituie sau pot constitui obiectul unor drepturi de proprietate intelectuală

Schimbul de informații cu alte părți este o necesitate și de aceea se petrece în mod regulat în proiectele de cercetare realizate în comun. În acest sens, confidențialitatea este o problemă importantă pentru participanții la proiect, indiferent de natura acestuia, din faza de inițiere a unei astfel de activități în comun până la fazele de implementare și exploatare.

Trebuie avută în vedere confidențialitatea informațiilor, în următoarele situații:

- stadiul de propunere, definirea unei propuneri pentru un proiect necesită:
 - idei adecvate pentru activitățile de cercetare la comun;
 - găsirea partenerilor adecvați;
 - discuții și schimb de informații între potențialii parteneri în proiect;
 - oferirea unor informații scrise și orale către terțe părți pentru a descrie ideea unui proiect, cunoștințele pe care o parte le deține înainte de proiect, materiale transmise în scopul examinării sau pentru a defini scopul, obiectivele și misiunile propunerii.
- în fazele de realizare, implementare și exploatare;
 - participanții la un proiect de cercetare-dezvoltare trebuie să determine nivelul de confidențialitate al informațiilor tehnico-științifice cu referire la regimul drepturilor și obligațiilor stabilite în cadrul proprietății intelectuale.
- în utilizarea și diseminarea rezultatelor - problema confidențialității devine semnificativă în contextul obligațiilor participanților de a utiliza și disemina rezultatele cercetărilor care includ drepturile de proprietate intelectuală obținute pentru acestea; cu o justificare serioasă, participanții pot solicita partenerilor să nu dezvăluie anumite rezultate ale cercetării sau detalii în ceea ce privește aceste rezultate.
- prin publicare și alte activități de difuzare (conferințe, site-uri web etc.) – se recomandă precauții speciale în cazul activităților planificate în cadrul proiectului care urmează a fi

publicate și a altor activități care implică dezvăluirea rezultatelor către public (conferințe, site-uri web, etc.).

Acorduri interne

Pentru o abordare uniformă de către participanții la proiect, este indicat să fie definite regulile interne, inclusiv clauzele de confidențialitate, pentru utilizarea și diseminarea rezultatelor. Ar trebui să existe clauze care să stabilească rezultatele care nu pot fi dezvăluite și baza de informații care poate fi utilizată și difuzată.

Contract de confidențialitate

Contractele de o confidențialitate garantează unei persoane/organizații că informațiile sau know-how-ul pe care se pregătesc să le prezinte altor persoane/organizații nu vor fi dezvăluite către terți. Acestea sunt utilizate atât de inventatori cât și de companii atunci când schimbă idei de afaceri, prototipuri, produse inovative sau alte informații confidențiale cu terții. Odată ce beneficiarul a semnat un contract de confidențialitate, proprietarul este degrevat de problemele legate de informațiile confidențiale.

Când se utilizează contractele de confidențialitate?

Cel mai bun mod de a păstra un secret este întotdeauna acela de a nu-l comunica, iar dacă un secret trebuie într-adevăr comunicat, trebuie transmisă doar informația care este necesară pentru a se atinge obiectivul comercial. În consecință, companiile nu trebuie să utilizeze contractele de confidențialitate prea des. Prin contractul de confidențialitate se poate stabili o perioadă de timp în cadrul căreia informațiile dezvăluite se încadrează în termenii din contract.

Contracte de confidențialitate în ambele sensuri

Uneori, fluxul de informații este în ambele sensuri, cele două părți contractante dezvăluind informații confidențiale una către cealaltă, ca și când între acestea este instituită o societate mixtă. Contractele de confidențialitate trebuie să reflecte acest aranjament, precizând în mod clar informațiile confidențiale care sunt împărtășite de fiecare parte.

MANAGEMENTUL DREPTURILOR DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ

Managementul formelor proprietății intelectuale

Cel mai relevant dintre formele proprietății intelectuale este brevetul de invenție. Astfel, managementul brevetului se consideră că are următoarele elementele componente:

- managementul protecției invențiilor prin brevet, inclusiv a portofoliului de brevete al unei organizații;
- managementul informației conținute în documentația de brevetare;
- managementul transmiterii dreptului brevetului, inclusiv evaluarea în vederea transmiterii;
- managementul respectării dreptului brevetului.

Managementul drepturilor de proprietate intelectuală în contextul managementului inovării

În acest sens, managementul drepturilor de proprietate intelectuală este important pentru proiectul de cercetare-dezvoltare începând cu negocierile referitoare la prezentarea propunerii și realizarea consorțiului. Participanții care schițează propunerea (de obicei coordonatorul proiectului) trebuie să descrie planurile consorțiului pentru managementul drepturilor de proprietate intelectuală, în condițiile unei bune comunicări cu ceilalți participanți la realizarea schimbului de informații referitoare la partea tehnică a propunerii.

Cesionarea drepturilor de proprietate intelectuală

Prevederile din acordul de parteneriat nu trebuie să altereze sau să prejudicieze acordarea drepturilor, intereselor și redevențelor între participanți, care trebuie să fie în acord cu reglementările și practicile aplicabile fiecărui participant. În acest sens, acordul de parteneriat trebuie să respecte următoarele principii:

- protecția adecvată a proprietății intelectuale;
- considerarea contribuției participanților în determinarea drepturilor și intereselor acestora;
- exploatarea efectivă a rezultatelor;
- tratamentul nediscriminatoriu al participanților;
- protecția informațiilor confidențiale;
- dezvoltarea în comun a unui plan de management tehnologic, referitor la proprietate și exploatare (utilizare), inclusiv publicarea informației și proprietatea intelectuală care vor fi create în cursul cercetării în comun.

Un participant care primește o informație nedifuzabilă trebuie să respecte natura privilegiată a acesteia.

Limitarea încetează automat atunci când informația este dezvăluită de către proprietar în domeniul public.

Informația nedifuzabilă, comunicată unui participant poate fi utilizată de către acesta cu asigurarea că informația nedifuzabilă va fi subiectul unui acord de confidențialitate și va fi recunoscută ca atare.

Managementul drepturilor de proprietate intelectuală pentru proiectele de cercetare dezvoltare în care sunt implicate IMM-uri

Prin programele de cercetare se încurajează realizarea de consorții între IMM-uri/asociații de IMM-URI inovative, dar cu facilități tehnologice limitate sau fără activități de cercetare și executanți ai activității de cercetare-dezvoltare-inovare (ex. INCDei, universități, institute de cercetare cu finanțare publică, întreprinderi specializate în realizarea cercetărilor etc.) dotate cu facilitățile și experiența necesare. În această situație pot fi puse în evidență trei regimuri distincte de distribuție a proprietății asupra drepturilor de proprietate intelectuală:

- IMM-urile/ asociațiile de IMM-uri păstrează drepturile asupra rezultatelor cercetării;
- executanții devin proprietari ai rezultatelor.

ROLUL UNUI DIRECTOR DE PROIECT DE CERCETARE ÎN PROTECȚIA ȘI VALORIFICAREA DREPTURILOR DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ

Între cercetarea aplicativă, care are menirea găsirii și aplicării de produse și tehnologii inovative și proprietatea intelectuală este o relație de o valoare deosebită a cărei neglijare poate conduce la consecințe negative incalculabile. În acest sens, un director de proiect de cercetare trebuie să aibă în vedere următoarele aspecte:

- existența în acordul de parteneriat a unor clauze clare și neambigue asupra cui revin drepturile de proprietate intelectuală care ar putea proveni din rezultatele cercetării și în paralel asupra drepturilor inventatorilor și/sau a creatorilor implicați în proiect;
- analiza atentă a stadiului tehnicii existent în literatura de brevet, design, mărci, programe de calculator etc., și a ariei pe care sunt protejate aceste drepturi;
- decizia asupra formei de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală rezultate în urma cercetării;
- solicitarea protecției la OSIM, care asigură protecția pe plan național;
- apelarea la profesioniști în domeniul protecției proprietății intelectuale capabili să solicite și să urmărească în mod adecvat protecția pe plan național sau internațional;
- valorificarea adecvată a rezultatelor cercetării inclusiv prin tehnicile specifice dreptului proprietății intelectuale aplicat în transferul de tehnologie către unități productive din țară și străinătate;
- recompensarea adecvată a inventatorilor și creatorilor care au contribuit la succesul cercetării aplicate, proporțională cu efortul și aportul adus, de o manieră care să îi motiveze pentru noi cercetări și perfecționări.

CADRUL LEGISLATIV DE BAZĂ

Legislație națională de bază:

- Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție republicată în temeiul art. 18 din Legea nr. 83/2014;
- H.G. nr. 547/2008 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 64/1991 privind brevetele de invenție;
- Legea nr. 383/1999 pentru aprobarea O.G. nr. 41/1998 privind taxele în domeniul protecției proprietății industriale și regimul de utilizare a acestora;
- Legea nr. 611/2002 privind aderarea României la Convenția Brevetului European;
- Legea nr. 350/2007 privind modelele de utilitate;
- Legea nr. 83/2014 privind invențiile de serviciu;
- Legea nr. 84 /1998 privind mărcile și indicațiile geografice;
- Hotărârea Guvernului nr. 1.134/10.XI.2010 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 84/1998;
- Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor;
- H.G. nr. 211/2008 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 129/1992;
- Legea 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe.

Legislație europeană/comunitară de bază:

- Convenția Brevetului European- CBE- România membră din anul 2003;
- Regulamentul mărcii comunitare;
- Regulamentul designului comunitar.

Legislație internațională de bază:

- Convenția de la Paris (1887) privind protecția proprietății industriale;
- Convenția de la Berna (1886) pentru protecția operelor literare și artistice;
- Tratatul de cooperare în domeniul brevetelor (1970) – PCT.

INSTITUȚII CARE ASIGURĂ PROPRIETATEA INTELECTUALĂ

În România, protecția proprietății intelectuale se realizează, potrivit legii, de către două instituții de specialitate: **Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM)** - în domeniul proprietății industriale, și **Oficiul Român pentru Drepturile de Autor (ORDA)** - în domeniul dreptului de autor și al drepturilor conexe.

Misiunea **Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM)**, autoritate unică pe teritoriul României în acordarea protecției proprietății industriale, este de a susține inovarea, competitivitatea și profitabilitatea ca factori de creștere economică.

OSIM furnizează servicii publice de specialitate, eliberează titluri de protecție care conferă titularilor drepturi exclusive pe teritoriul României în domeniul proprietății industriale, promovează

proprietatea industrială prin toate mijloacele și asigură cooperarea României în relațiile internaționale, în conformitate cu tratatele, convențiile și acordurile în domeniu, la care țara noastră este parte.

Oficiul Român pentru Drepturile de Autor este organizat și funcționează în baza Legii nr.8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată, precum și potrivit Hotărârii Guvernului nr. 401/2006 privind organizarea, funcționarea, structura personalului și dotările necesare îndeplinirii atribuțiilor Oficiului Român pentru Drepturile de Autor, cu modificările și completările ulterioare, ca organ de specialitate în subordinea Guvernului, respectiv în coordonarea metodologică a ministrului culturii, cu autoritate unică pe teritoriul României în ceea ce privește reglementarea, evidența prin registre naționale, supraveghere, autorizare, arbitraj și constatare în domeniul drepturilor de autor și al drepturilor conexe.

Alte instituții responsabile:

- Ministerul Educației și Cercetării;
- Autoritatea Națională pentru Cercetare;
- Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului;
- Ministerul Culturii;
- Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție;
- Ministerul Afacerilor Interne, prin Inspectoratul General al Poliției Române și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră;
- Ministerul Justiției;
- Institutul Național al Magistraturii;
- Ministerul Finanțelor prin Autoritatea Vamală Română;
- Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor;

BIBLIOGRAFIE:

1. „GHID DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ” - <https://sipoca393.research.gov.ro/wp-content/uploads/2021/03/Ghid-de-Proprietate-Intelectuala.pdf>
2. Alexandru Cristian Strenec, „DREPTURI DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ” - <https://www.scribd.com/document/678750320/Drepturi-de-proprietate-intelectuala-suport-curs>
3. STRATEGIA NAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL PROPRIETĂȚII INTELECTUALE, 2024-2028 - <https://infocons.ro/wp-content/uploads/2025/12/ANEXA-1-STRATEGIA-1.pdf>

